

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta sekä positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta sekä positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta (HE 43/2025 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- apulaistietosuojavaltuutettu Heljä-Tuulia Pihamaa, tietosuojavaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Niina Nieminen, tietosuojavaltuutetun toimisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen
- professori Tomi Voutilainen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi positiivisesta luottotietorekisteristä annettua lakia ja huoneistotietojärjestelmästä annettua lakia. Lisäksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 3.11.2025. Laki positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 §:n 2 momentin 12 kohdan kumoamisesta on tarkoitettu kuitenkin tulemaan voimaan 4.1.2027.

Valiokunnan lausunto PeVL 24/2025 vp

Esitykseen sisältyy lakiehdotusten suhdetta perustuslakiin koskeva jakso. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 6, 22 ja 32 § ehdotetaan muutettaviksi, ja lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 a §. Muutoksilla mahdollistetaan asunto-osakeyhtiöiden ottamien lainojen osakaskohtaisia luottovastuita koskevien tietojen tallettaminen rekisteriin sekä niiden luovuttaminen luotonantajille kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia varten. Rekisteriin talletettava tietosisältö on ehdotuksen mukaan laajempi kuin ne tiedot, jotka voidaan luovuttaa luotonantajille luottotietoraportin muodossa. Muut kuin luotonantajille luovutettavat tiedot ovat käytettävissä ainoastaan rekisterinpitäjän tarkoituksiin, mukaan lukien rekisteröidyn informointi sähköisessä asiointipalvelussa. Lisäksi tietoihin on pääsy lain 24 §:ssä säädettyin edellytyksin samoilla viranomaisilla, joilla on jo nykyisin oikeus saada tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä. Luoton käyttötarkoitusta koskevat säännökset ehdotetaan lisäksi siirrettäväksi asetuksesta lakiin.

(2) Laki positiivisesta luottotietorekisteristä on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 28/2022 vp). Valiokunnan mukaan sääntely on merkityksellistä ennen muuta perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan (PeVL 28/2022 vp, kappale 2).

(3) Perustuslakivaliokunnan mukaan positiivisen luottotietorekisterin tavoitteita ylivelkaantuneisuuden estämisestä ja rahoitusvakauden turvaamisesta voidaan pitää hyväksyttävänä (PeVL 28/2022 vp, kappale 7). Nyt tarkasteltavassa hallituksen esityksessä (s. 5—6) tehdään selkoa taloyhtiöiden ottamiin lainoihin liittyvien osakaskohtaisten velkaosuuksien merkityksestä yksittäisten osakkeenomistajien kannalta. Perusteluissa kiinnitetään huomiota siihen, että pääomavastikkeet voivat varsinkin uudisrakentamiseen tai laajempaan peruskorjaukseen liittyvien taloyhtiölainojen osalta olla määrältään huomattavia. Ottaen huomioon, että taloyhtiölainoilla ja niiden suorittamiseksi kerättävillä pääomavastikkeilla on suora vaikutus kuluttajan maksukykyyn, on perustelujen mukaan nykytilassa epäkohtana se, että luotonantajat eivät pysty varmistamaan taloyhtiölainojen osakaskohtaisten velkaosuuksien tietoja luotettavasta lähteestä. Taloyhtiöiden ottamien lainojen osakaskohtaiset velkaosuudet muodostavat perustelujen (s. 43) mukaan jopa 13 prosenttia kotitalouksien veloista ja erilaiset asumiseen liittyvät velat kokonaisuutena kaikista veloista kolme neljäsosaa. Tältä osin kotitalouksien velkaantuminen on myös jatkanut kasvuaan, ja viimeaikainen luottomarkkinoiden kehitys ja voimakas korkojen nousu ovat osaltaan vaikuttaneet kotitalouksien elinkustannusten kasvuun.

(4) Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan perusteluissa kuvatut seikatkin huomioon ottaen nyt ehdotetuille muutoksille on vastaavankaltaisia hyväksyttäviä perusteita kuin positiivisesta luottotietorekisteristä annetulle laille yleensäkin. Valiokunnan mielestä ehdotettu sääntely täyt-

Valiokunnan lausunto PeVL 24/2025 vp

tää myös perusoikeuksien rajoittamiseen kohdistuvat välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset (ks. PeVL 28/2022 vp, kappale 8).

(5) Perustuslakivaliokunta on arvioinut, ettei luottotietoja sellaisenaan voida pitää tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuina erityisinä henkilötietoina, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty niiden erityisen arkaluonteisuuden vuoksi. Valiokunnan mukaan luottotietoja ei ole syytä pitää lähtökohtaisesti myöskään valtiosääntöisesti arkaluonteisina tietoina. Joihinkin luottotietoihin voi kuitenkin sisältyä arkaluonteisiin tietoihin rinnastuvia, salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi henkilön toiminnasta yksityiselämässä ja taloudellisesta asemasta. Luottotietojen käsittelyyn saattoi siten perustuslakivaliokunnan mukaan liittyä erityisiä riskejä. Valiokunnan mielestä luottotietojen käsittelyn laintasoinen yksityiskohtainen sääntely oli siten tietosuoja-asetuksen puitteissa välttämätöntä (PeVL 8/2022 vp, kappale 7).

(6) Positiiviseen luottotietorekisteriin sisällytettävissä tiedoissa ei perustuslakivaliokunnan mukaan myöskään ole lähtökohtaisesti kysymys EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuista arkaluonteisista tiedoista. Positiiviseen luottotietorekisteriin liittyvä henkilötietojen käsittely tarkoittaisi kuitenkin laajamittaista henkilötietojen käsittelyä, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia luonnolliselle henkilölle ottaen huomioon, että tietoja käytettäisiin henkilön luottokelpoisuutta ja maksukykyä arvioitaessa. Luonnollisen henkilön luottotietoja voitaisiin myös luovuttaa laajalti luotonantajille sekä eräisiin viranomaisten tarkoituksiin (PeVL 28/2022 vp, kappale 6).

(7) Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä (esim. s. 38—39) on tehty selkoa EU-tuomioistuimen viimeaikaisesta niin sanottuja negatiivisia luottotietoja koskevasta oikeuskäytännöstä. Esityksen mukaan positiivisia luottotietoja olisi arvioitava samoista lähtökohdista kuin EU:n tuomioistuimen arkaluonteisiksi arvioimia tietoja. Vähintään osaa positiivisen luottotietorekisterin tiedoista voidaan esityksen (s. 39) mukaan pitää aiempaa selvemmin arkaluonteisina.

(8) Perustuslakivaliokunnalla ei ole huomautettavaa nyt ehdotetusta sääntelystä perustuslain kannalta. Talousvaliokunnan on kuitenkin syytä vielä varmistua sääntelyn yhteensopivuudesta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Valiokunnan lausunto PeVL 24/2025 vp

Helsingissä 13.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Onni Rostila ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala